

04 apr 2024 -08:44

Controles met mystery shoppers onmisbaar om handelaars verkoopverbod op alcohol en tabak voor minderjarigen te doen naleven

Het verbod op de verkoop van alcohol en tabaksproducten aan minderjarigen blijft een grote uitdaging. Dit blijkt uit de jaarlijkse cijfers van de controles van de FOD Volksgezondheid en de gedetailleerde cijfers van de zomercampagne met behulp van mystery shoppers.

In 2023 bedroeg het inbreukpercentage van de controles uitgevoerd door de Inspectiedienst van de FOD Volksgezondheid voor alcohol 6% en voor tabaksproducten 8,3%. Deze cijfers tonen een groot verschil met de inbreukpercentages die werden vastgesteld tijdens de controlecampagne met mystery shoppers (testkopers) die in de zomer van 2023 werd georganiseerd door de inspectiedienst. Tijdens deze campagne werden minderjarige mystery shoppers ingezet om inbreuken op de verkoop van alcohol- en tabaksproducten aan minderjarigen vast te stellen. De controles met testkopers waren respectievelijk 8,4 en 14,9 keer efficiënter dan de klassieke controles zonder testkopers.

Verloop van de controles

De zomercampagne werd op voorhand aangekondigd aan de sector. Tijdens de controles namen jongeren van 15, 16 en 17 jaar oud de taak op zich om tabaksproducten en alcohol proberen aan te kopen terwijl een ervaren controleur van de FOD Volksgezondheid anoniem toekeek. Het was strikt verboden voor de jongeren om te liegen over hun leeftijd. Ze moesten ook kleding dragen die paste bij hun leeftijd en mochten de aangekochte goederen niet consumeren.

Gedetailleerde resultaten mystery shopping campagnes

Uit de resultaten van de campagne blijkt dat van de 1104 gecontroleerde handelszaken voor tabaksproducten maar liefst 69,4% in overtreding was, terwijl 89,5% van de 764 gecontroleerde handelszaken alcoholhoudende dranken verkocht aan minderjarige testkopers. Ook blijkt dat 15-jarigen even gemakkelijk tabaksproducten en sterke drank konden kopen als 16- en 17-jarigen (bijlage 1). Bij de aankoop van alcohol werd slechts in 13,2% van de gevallen gevraagd naar de leeftijd en in slechts 4,9% naar het leeftijdsbewijs van de jonge kopers. Bij de verkoop van tabaksproducten ging dit respectievelijk om 29,8% en 12,8% (bijlage 1). De controle op de verkoop van alcohol aan minderjarigen verloopt dus nog minder streng dan die op de verkoop van tabaksproducten aan dezelfde leeftijdsgroep.

Van de verschillende types handelszaken doet de horeca het het slechtst met een inbreukpercentage van maar liefst 96,5%.

Hardnekkige recidivisten

Opvallend is dat handelaars die eerder in de fout gingen, bij een nieuwe controle bijna nooit leeftijdscontroles toepassen. Het percentage recidivisten is zeer hoog. De naleving van de regels vergt duidelijk een continue opvolging. Efficiënte controles, blijvende sensibilisering en eventuele sanctionering zijn zeer belangrijk. De FOD zal dan ook bij de komende zomercampagne aan de hand van testkopers de recidivisten controleren en strenger optreden.

Gevaren van alcohol voor minderjarigen

De Hoge Gezondheidsraad stelt dat er geen veilige limiet is wat betreft alcohol voor minderjarigen en wijst in haar recent advies op de ernstige gezondheidsgevaaren hierrond. In 2018 kwamen 2234 minderjarigen terecht in ziekenhuizen met alcoholintoxicatie. Dit cijfer is de laatste 10 jaar stabiel gebleven. Er is dus nood aan een striktere naleving en een mentaliteitswijziging bij de handelaars omtrent de controles.

Paul Van Den Meerssche, hoofd Inspectiedienst van de FOD Volksgezondheid : “We stellen tijdens de controles vast dat 15-jarigen geen enkel probleem hebben om aan sterke drank te geraken. Ook voor tabaksproducten, waarvan iedereen overtuigd is van de schadelijke effecten voor jongeren, zijn de cijfers slecht. Op dit moment zijn onze jongeren niet voldoende beschermd tegen de gevaren van alcohol en tabak. Via controles met mystery shoppers kunnen we de jongeren veel beter beschermen. De sector moet haar verantwoordelijkheid opnemen en de leeftijdscontroles serieus uitvoeren. In dit kader wordt het verplicht om een leeftijdsbewijs te vragen aan elke potentiële klant die er jonger uitziet dan 25 jaar vanaf 2025.”

Sancties en nieuwe campagne met mystery shoppers

Alle gecontroleerde zaken hebben een brief ontvangen met de resultaten van de controles. Voorlopig zijn er geen boetes opgelegd, aangezien het doel van deze campagne was om het probleem in kaart te brengen en te sensibiliseren. Deze zomer staat een nieuwe campagne gepland door de FOD Volksgezondheid, waarbij weer gebruik zal worden gemaakt van mystery shoppers.

Herinnering van de huidige leeftijdsbeperkingen:

- De verkoop van bier en wijn is verboden aan jongeren onder de 16 jaar.
- De verkoop van sterke drank is verboden aan jongeren onder de 18 jaar.
- De verkoop van tabaksproducten (waaronder ook e-sigaretten) is verboden aan jongeren onder de 18 jaar

Bijlagen

Bijlage 1 : *Controlegegevens alcohol opgedeeld per type alcoholhoudende drank (bier/wijn en sterke dranken) en per leeftijd*

	LEEFTIJD TESTKOPER	AANTAL CONTROLES	PERCENTAGE INBREUKEN
Bier/wijn	15	243	93,4%
Sterke dranken	15	129	89,9%
Sterke dranken	16	356	86,5%
Sterke dranken	17	36	94,4%
Sterke dranken	15, 16, 17	521	87,9%
Alle alcoholhoudende dranken	15, 16, 17	764	89,5%

Bijlage 2 : *Controlegegevens verkoop alcoholhoudende dranken (bier/wijn en sterke drank) per type verkooppunt*

	AANTAL CONTROLES	PERCENTAGE INBREUKEN
Horeca	260	96,5%
Tankstations	31	93,5%
Supermarkten/superettes	296	89,5%
Andere zaken	21	85,7%
Krantenwinkels	29	79,3%
Dayshops	104	78,8%
Nightshops	23	73,9%

Bijlage 3: Verkoopverbod van alcoholhoudende dranken (bier/wijn en sterke drank) door recidivisten nageleefd?

	RECIDIVISTEN	RECIDIVISTEN	NIET-RECIDIVISTEN	NIET-RECIDIVISTEN
	AANTAL CONTROLES	PERCENTAGE INBREUKEN	AANTAL CONTROLES	PERCENTAGE INBREUKEN
Bier/wijn (15 jaar)	7	100%	236	93,2%
Sterke dranken (15-16-17 jaar)	28	85,7%	493	88,0%
Alle alcoholhoudende dranken	35	88,6%	729	89,7%

Bijlage 4: Controlegegevens verkoopverbod tabaksproducten opgedeeld per type product (sigaretten-roltabak en wegwerp e-sigaretten met nicotine) en per leeftijd

	LEEFTIJD TESTKOPER	AANTAL CONTROLES	PERCENTAGE INBREUKEN
Sigaretten en roltabak	15	192	73,4%
Sigaretten en roltabak	16	360	68,1%
Sigaretten en roltabak	17	38	92,1%
Sigaretten en roltabak	15,16,17	590	71,4%
Wegwerp e-sigaretten met nicotine	15	143	72,7%
Wegwerp e-sigaretten met nicotine	16	341	63,0%

Wegwerp e-sigaretten met nicotine	17	30	86,7%
Wegwerp e-sigaretten met nicotine	15,16,17	514	67,1%
Alle tabaksproducten	15	335	73,1%
Alle tabaksproducten	16	701	65,6%
Alle tabaksproducten	17	68	89,7%
Alle tabaksproducten	15,16,17	1104	69,4%

Bijlage 5: *Controlegegevens verkoop tabaksproducten (sigaretten-roltabak en wegwerp e-sigaretten) per type verkooppunt*

	AANTAL CONTROLES	PERCENTAGE INBREUKEN
Supermarkten/superettes	165	78,8%
Tankstations	78	75,0%
Nightshop	16	75,0%
Dayshop	154	70,8%
Andere handelszaken	22	70,0%
Krantenwinkels	155	62,6%

Bijlage 6: *Verkoopverbod van tabaksproducten (sigaretten-roltabak en wegwerp e-sigaretten) aan minderjarigen door recidivisten nageleefd?*

RECIDIVISTEN	RECIDIVISTEN	NIET-RECIDIVISTEN	NIET-RECIDIVISTEN
--------------	--------------	-------------------	-------------------

	AANTAL CONTROLES	AANTAL INBREUKEN	AANTAL CONTROLES	AANTAL INBREUKEN
Sigaretten en roltabak	46	82,6%	544	70,4%
Wegwerp e- sigaretten met nicotine	32	68,8%	482	67,0%
Alle tabaksproducten	78	76,9%	1026	68,8%

FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en
Leefmilieu
Galileelaan 5 bus 2
1210 Brussel
België
+32 2 524 97 97
<http://www.health.belgium.be>

Annelies Wynant
Woordvoester (NL)
+32 2 524 97 38
+32 485 73 44 05
annelies.wynant@health.fgov.be

Vinciane Charlier
Woordvoester (FR)
+32 475 93 92 71
+32 2 524 99 21
vinciane.charlier@health.fgov.be